

Úvod (PK).....	15
I. V novej politickej realite: pod krídlami orla (PK)	19
Po poslednom protihabsburskom odboji	
1 Zákony o reštitúcii habsburskej moci po poslednom protihabsburskom povstaní 1 (PK).....	22
2 Návrat z vyhnanstva (PK)	25
3 Nespokojenci v tureckom vyhnanstve (PK)	27
4 Rozsudok nad Jurajom Jánošíkom a Tomášom Uhorčíkom (PK).....	29
Upevnenie pozícií dynastie	
5 Zákon o dedičnosti uhorskej koruny v ženskej línii rodu Habsburgovcov (PK)	32
6 Zriadenie Miestodržiteľskej rady, nového najvyššieho orgánu správy Uhorska (PK)	35
7 Koniec zálohovania spišských miest (MM).....	37
Patenty osvietených panovníkov	
8 Urbariálny patent (PK).....	39
9 Patent Jozefa II. o reforme súdneho systému Uhorska a Chorvátska (PK)	42
10 Patent Jozefa II. o židoch (AK)	45
Armáda habsburskej monarchie	
11 Rozpis vojenskej dane pre stolice a kráľovské mestá a porcie mesta Sabinov (PK)	49
12 Povýšenie generála Andreja Hadika (PK)	52
13 Predpis o vojenských lôžkach (PK)	54
II. Od sedliackych hospodárstiev k veľkostatku, od remesla k manufaktúre, trhy, jarmoky, staré a nové bane: hospodárske pomery a ich modernizácia (PK)	57
Poľnohospodárstvo, vinohradníctvo a lesníctvo	
14 Súpis panstva Hraň (PK)	60
15 Pálenčiarisky kontrakt (JA)	62

16 Malokarpatské vinohradníctvo v diele Mateja Bela (PK)	65
17 Využívanie a devastovanie lesov na Zemplíne zo súdneho sporu (PK)	68

Remeslá a manufaktúry

18 Artikuly košického cechu čižmárov vydané pre mestečko Mád (PK)	70
19 Cenové limitácie remeselníckych výrobkov (TL)	73
20 Prešporský mestský pivovar (PK)	78
21 Miestodržiteľská rada o trnavskej pradiarni hodvábu (PK)	79

Obchod

22 Komárňanské trhy z opisu Mateja Bela (PK)	83
23 Opatrenie Zemplínskej stolice proti gréckym a židovským obchodníkom (PK)	85
24 Súpis pozostalosti gréckeho obchodníka (PK)	87
25 Tržné ceny poľnohospodárskych produktov (PK)	90

Baníctvo

26 Opis mesta Kremnice (MK)	93
27 Návšteva následníka trónu Jozefa a princa Leopolda na strednom Slovensku v zrkadle Leopoldovho denníka (MK)	96
28 Založenie Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici – zápisnica zo zasadnutia zvláštnej baníckej komisie Dvorskej komory (MK)	101

III. Kráľovské mestá, zemepanské mestečká a poddanské dediny a ich obyvatelia: staré spoločenské vrstvy v novej dobe (PK)	107
--	-----

Aristokracia a šľachta

29 Dohoda o zálohovaní panstva (PK)	110
30 Testament Gregora Horváta-Stansita (PK)	112
31 Výdavky na kuchyňu a domácnosť na šľachtickom dvore (JA)	116
32 Opis dediny Udavské (JA)	120
33 Radikálny osvietenec o uhorskej šľachte (EK)	121
34 Záznam o priebehu inštalácie hlavného župana Liptovskej stolice Jána Baptistu Ilešháziho (TJ)	124
35 List manželov Daniela Perliciho a Alžbety Pongrácovej provízorovi majetkov v Liptovskej stolici Alexandrovi Kmoškovi (TJ)	127
36 Záznam o priebehu liptovskej stoličnej reštavrácie (TJ)	130
37 Pozvanie na zemiansku svadbu (PK)	133
38 Pohreb zemana zo súdneho protokolu (PK)	134

Slobodné kráľovské mestá a meštania

39 Trnava a jej meštania očami Mateja Bela (PK)	136
40 Slobodné kráľovské mesto Zvolen v lexikóne Jána Mateja Korabinského (PK)	140
41 Prosba slobodných kráľovských miest o ochranu pred vojskom a úradmi na sneme (PK)	142
42 Obyvatelia Sabinova v súpise z roku 1773 (PK)	144
43 Prísahy funkcionárov a zamestnancov slobodného kráľovského mesta Prešova (PK)	147
44 Testament košickej meštianky Márie Peczuchovej (PK)	149

Poddaní v mestečkách a dedinách

45 Obec Východná a mestečko Michalovce v prvom krajinskom súpise (PK)	151
46 Stupava v Korabinského lexikóne (PK)	154
47 Meštania zemepanského mestečka Humenné (PK)	156
48 Prenájom pivovaru, pálenice a krčiem v Michalovciach (PK)	160
49 Sťažnosti mestečka Ružomberok (AK)	162
50 Zákon o navracaní zbehnutých poddaných (PK)	165
51 Sťažnosť Abovskej stolice na odlákanej jej poddaných a súpis utečencov z Pavloviec nad Uhom (PK)	167
52 Oslobodenie poddaného (PK)	169
53 Sťažnosti poddaných na svojvoľné zásahy zemepánov do urbárskych vzťahov (PK)	170
54 Odpovede na deväť otázok urbárskej regulácie v obci Hraň (PK)	172
55 (Matej Markowicz) Pjseň o Chwale Stawu Sedlackeho z Německého gazyka w slowenskau řeč wvedená, y také porossjřená. (EK)	175

IV. Od rekatolizácie k tolerancii: staré i nové cirkvi

a ich postavenie v spoločnosti (PK)	177
---	-----

Vládnuca katolícka cirkev

56 Predpísané cirkevné sviatky v 18. storočí (PK)	180
57 Protokol z kanonickej vizitácie (JA)	182
58 Modlitba štyridsiatich hodín (IK)	184
59 Život v rehoľnej komunite (IK)	186
60 Votívne fundácie (zádušné omše) (IK)	189
61 Labutia pieseň jezuitov (JA)	191
62 Zrušenie mníšskych reholí Jozefom II. (PK)	199
63 Poznamenanie farností a archipresbyteriátov v Mukačevskom biskupstve (JA)	201
64 Gréckokatolícke farnosti v Sedliskách a Humennom (PK)	203

Protestanti a rekatolizácia

65 Carolina Resolutio (PK)	205
66 Jozef II. u prešovských evanjelikov (PK)	207
67 Vytvorenie tolerančnej evanjelickej a. v. farnosti v Soli (PK)	210
68 Kanonické vizitácie reformovaných farností v Trebišove a Rimavskej Sobote (AK)	213
69 Bohoslužobné knihy v zemplínskom nárečí (JA)	216

Na okraji spoločnosti

70 Nariadenie trnavskej mestskej rady o židoch (AK)	218
71 Založenie židovskej modlitebne a cintorína v Galante (PK)	220
72 Výkaz nedoplatkov židovskej dane v kežmarskom a novomestskom tridsiatkovom obvode (PK)	221
73 Sťažnosť prešporských krajčírskych majstrov na židovského krajčírka z Podhradia (AK)	223

V. Multietnicita a formovanie moderných národov: národnosti,

etniká a začiatky slovenského národného života (PK)	225
---	-----

Stará vlasť a jej noví obyvatelia

74 Žiadosť Alexandra Károliho Dvorskej vojnovej rade vo veci nutnosti nového osídlenia (PK)	228
75 Slováci na Dolnej zemi: zo Sarvašskej kroniky (PK)	230
76 Kontrakt slovenských kolonistov v Báčskom Petrovci (PK)	233

Národy, národnosti a ich jazyky

77 Matej Bel o Slovákoch v Prešporskej stolici (PK)	235
78 Jazykový patent Jozefa II. (PK)	238
79 Založenie Maďarskej spoločnosti v Košiciach (PK)	241
80 Srbská kolónia v Komárne (IK)	243
81 Cigáni v Zemplínskej stolici (PK)	245

Začiatky slovenských národných snáh

82 Spisovná východoslovenčina ako bohoslužobný jazyk zemplínskych kalvínov (AK)	248
83 Učebnica chronológie (EK)	250
84 Nekrológ Adama Františka Kollára (PK)	252

85 List Mateja Markovica, ev. farára v dolnozozemskom Sarvaši, prešporskému ev. farárovi Michalovi Institorisovi Mossotzymu (Mošovskému) (EK)	253
86 Prestavba slovenského kostola v Modre (EK)	256
VI. Vzdelanosť ako spoločná vec cirkvi a štátu:	
dedinské, mestské, vysoké a odborné školy (PK)	259
Konfesionálne mestské a dedinské školy	
87 Sabinovská mestská škola (PK)	262
88 Pozvánka na verejnú skúšku 433 žiakov národnej školy v Trnave po ukončení letného semestra (EK)	264
89 Vidiecke školy v Zemplínskej stolici (PK)	266
90 Dohoda o zavedení zmiešanej školy (EK)	268
91 Prosbopis Johanna Ignaza Felbigera Jozefovi II. (EK)	269
92 Z inventára sabinovského piaristického gymnázia (PK)	273
93 Učebný poriadok prešovskej evanjelickej školy (PK)	275
94 Rozvrh hodín bratislavského evanjelického a. v. gymnázia (EK)	277
95 Zoznam pre chovanice internátnej školy rehole Notre Dame, čo si majú so sebou priniesť a čo majú povinnosť zaplatiť (MK)	281
Univerzitné štúdium	
96 Súpis všetkých príjmov a výdavkov kolégia a univerzity Spoločnosti Ježišovej v Trnave podľa účtov kolégia (IK)	283
97 Modernizácia výučby na univerzite (EK)	286
98 List študenta Generálneho seminára Antona Kubicu Michalovi Institorisovi Mossotzymu (Mošovskému) (EK)	288
99 Študentská peregrinácia (EK)	289
Začiatky odborného školstva	
100 Návrh na reformu hudobných škôl a cirkevného spevu (EK)	293
101 Praktická hospodárska a remeselnícka škola Samuela Tešedíka (PK)	295
102 Collegium scientiarum politico-oeconomico cameralium (IK)	298
103 Ženy píšu listy (EK)	301
VII. Každodenný život a zásahy štátu doň, modernizácia a začiatky spoločenského života – dobročinnosť, fundácie, prvé noviny, tajné spoločnosti a ďalšie vymoženosti doby	
	305

Svedectvo cudzincov

104 Cesta do Uhorska (TL).....	308
105 Geografický náčrt Uhorska (TL)	312

Baroková okázalosť a veľkodušnosť

106 Barokové slávnosti (IK)	316
107 Sociálna starostlivosť, fundácia Františka Töröka (IK).....	320

Zásahy a požiadavky štátnej moci

108 Návod na zostavovanie analytických správ (EK)	323
109 Stavba ciest v Abovskej a komunikácie v Zemplínskej stolici v jozefínskom období (PK).....	326
110 Nariadenie Márie Terézie proti kliatku (PK)	328
111 Stoličné nariadenie o poriadku v krčmách (PK)	329

Začiatky vedeckého života

112 Zahraničné turné geniálneho vynálezcu Wolfganga Kempelena (PK)	330
113 Umelec a vynálezca (EK)	332
114 Projekt Uhorskej učenej spoločnosti Mateja Bela (PK)	334

Prvé noviny, tajné spoločnosti a ďalšie novoty

115 Priekopník novinárstva v Uhorsku (JA)	336
116 Nástup slovenských novín (EK)	337
117 Anonymný spis o slobodomurároch a slobodomurárska prísaha (MJ)	339
118 List viedenských lóží „Ku korunovanej nádeji“ a „Svätý Jozef“ prešovskej lóží „K cnostnému cestovateľovi“ (MJ)	342
119 Káva a likéry prenikajú medzi zvyky obyvateľov (PK)	344

VIII. Odvrátená tvár každodenného života: ničivé živelné pohromy a epidémie, bezmocné zdravotníctvo a krutá spravodlivosť (PK).....	347
--	-----

Povodne, zemetrasenia a požiare

120 Pamätná povodeň (TL)	350
121 (Ján Čerňanský) Žalostné vypsánj pádu a wyvráćenj přednjho a neyslawnegssjho w zemi portugalské, města Lisabonu skrze neslýchané země třesenj (EK).....	352

122 Povodeň v Trenčíne, zemetrasenie v Komárne a kobyľky v Bardejove (PK)	354
123 Požiarno-hasičský poriadok mesta Bratislavy (MK)	357

Zdravotníctvo

124 Uhorský vestník o potrebe očkovania proti kiahňam (PK)	362
125 Liečenie besnoty v Komárne (PK)	364
126 Z herbária Anny Zayovej (PK)	367
127 Fridrich Jakub Fuker: O zdraví a chorobách Uhorska (TL)	370
128 Neuveriteľné povery ľudu v jednej šarišskej dedine (PK)	373
129 Sečeniho-Koloničov špitál v Bratislave (IK)	374
130 Milosrdní bratia a ich nemocnice (IK)	376

Zločiny a tresty

131 Vyčíňanie ozbrojenej bandy v Gemerskej stolici a verejný trest v Prešporuku (PK)	378
132 Rituálna vražda a orkuciansky proces (PK)	380
133 Čarodejnický proces vo Veľkom Seku (PK)	382
134 Cesta do Komárna a proces s bosorkou v opise Johanna Georga Keysslera (TL)	385

IX. Prílohy

Prehľad najdôležitejších udalostí	395
Obrazová príloha	401
Edície dokumentov a iné publikované pramene	441
Výberový register – menný	443
Výberový register – miestny	451

Autorské skratky:

JA – Ján Adam

MJ – Martin Javor

TJ – Tomáš Janura

MK – Miroslav Kamenický

AK – Annamária Kónyová

PK – Peter Kónya

IK – Ingrid Kušniráková

EK – Eva Kowalská

TL – Tünde Lengyelová

MM – Milota Malovecká